IIII Vita Sci Wolfgangi cfessor

INCIPIT P̄LOGUS

FRÀTRUM QUORUNDĀ NRŌX HORTATU SEdulo infimus ego .O. cenobitarū sci̅ Emmerāmi cōpulsus sū sci̅ Wolfkangi uitā ab antecessorib, nris inlibellulis duob, dissimili modū & inpolita materie descriptā in unū colligere. atq; aliq̄ntū sublimiori stilo corrigere. Quib, sepius renitendo ex imperitia magis quā malicia. tā ardui operis denegaui negotia. Sed illi q̄d m̄ difficillimū uidebat̄ exp̄rio. diuino leuigantes adiutorio. a p̄cib, inceptis n̄ desistebant. donec me uotis suis parere t attemptare p̄mittebā. credens utiq;. quia n̄ absq; sup̄no nutu huiusmodi foret exactio. dicente scriptura sacra. nihil in t̄ris fit sine causa. Que sit aut̄ cause substantie. id aliq̄ ratione t utilitate subsistentis diffinitio. sci̅ augustini docem̄ rudimento. Uoluntas di̅ inq̄t prima & sūma causa ē omnium corporaliū spiritaliūq; motionū. Hac igit̄ fide atq; spe incitat̄. fratrū uos adimplere curaui p̄catus. In q̄ scilicet opusculo hoc studere me denuntio. ut ea que simili quidē sensu p̄lata. s̄ inemdato rusticatoq; stilo uidebant̄ uagabunda. regule aliquantulū gramatice artis subiugarē. & ad literatorios usus exemplarē. Ubi ū dissimilis habebat̄ sententia. ut ē illud. q̄d dr̄ regē genteq; ungrōx ad sacrā fidē cōuertisse. necnō baptizasse. n̄nullaq; alia.

quō n̄ solū alt̄ libellus. arnolfi scilicet monachi dialogus apud nos script̄. sed etiā omniū q̄ adhuc nobcū cōuersant̄. & se relatione patrū fideli cōperisse sci̅ Wolfkangi gesta testant̄ uerba discrepans. unsū ē m̄ magis debere sequi dicta scriptaq; nr̄atū. intra quos & maxime p̄dict̄ uir di̅ in hac uita degens claruit. quā ext̄nōx. nā alt̄ libellus in q̄ uarietas habet̄ talis. delat̄ ē ex francis. Multa etiā que in libro neutro inueniebant̄. fideliū quorundam attestatione cōp̄ta addere studui. sicq; quedā addendo. quedā ū fastidiose t inepte dicta excerpendo. pluraq; etiā corrigendo. sed & capitularia p̄ponendo. uob, frs̄ mei. exactoresq; hui, rei. p̄ut ingenioli mei paruitas p̄misit obediui. Iam rogo cessate plus tale q̄d exigere a me.

INCIPIUNT CAPITULA

I Quib, parentib, scs̄ Wolfkangus sit nat̄. & quali cōuersatione a pueritia fulserit. q̄dq; matri sue de eo uisū fuerit. t accipi possint huiusmodi uocabula.

II Relatio de nominis ei̅ memoria. quia indifferent̄

III Quanta auiditate scolis tradit̄ literaturā ceperit.

IIII Quia cū quodā heinrico sibi familiarissimo discendi causa ad Wurzburg cōuolauerit. t repulsus.

V Quom̄ ob quedā obscura in marciano dicta ē scolasticis a se enucleata a magistro Wurzburgensi sit

VI Q̄d uir di̅ renuntiare sc̄lo decreuerit. s̄ amici sui heinrici p̄cibus distulerit.

VII Quom heinricus eps treuerensis fact' sem wolfkan
gū secū ire petierit. & ei omnē post se epatus
dignitatē subdere uoluerit. sed ille hec rennu
VIII ens uix pueris docendis pcē ē senserit. De eo qđ
eps heinricus audita cuersatione sci uiri ceno
VIIII biū aliqđ sibi cōmittere studuerit. Quom hein
rico psule inroma defuncto. sem Wolfkangū ad
X se euocauerit eps colomensis Bruno. Quēadmodū
uir di ab epo brunone dimissus patriā reuiserit.
XI & admonasticā uitā tetenderit. Qualit scs wolf
XII kangs abeato udalrico pbr sit ordinatus. Ubi uiro
di scs otmar puisu apparens. qđ psulat' regimē eet
acceptur'. q̄ntisq. idannis foret dispositur' pdixe
XIII rit. Quom exreuelatione pdicta incitat' pdicandi
causa pannonię petierit ēsimia. sapiligrimo pata
XIIII uiense epo sit reuocat'. Quom eidē epi effectu ratis
XV ponensis ecclę psulatū susceperit. Qualit inurbe ra
tispona monastice uitę incuriā pspiciens doluit.
& phuiusmodi emdatione rāuoldū in sci Emmerāmi
XVI cenobio abbatē ēstituerit. De eo qđ qdā indigne fe
XVII rebant. qa pdicto cenobio abbatē pfecerit. Qualit
& iā scimonialiū monasteria inpdicta urbe ēstituta
XVIII admonastice uite regulā pduxerit. Quomodo canoni
XVIIII corum iura puidere studuerit. Quanta pdicationis
XX gra refulserit. Quomodo uiro di pdicante. diabo
XXI lica fraus discurrere pplm fecerit. Qualit cū stoli
dus qdā tacite despiciens mox terrore fuerit cor

rept'. s postea sanitati restitut'.
XXII De cotidiana illi' cuersatione. Tuarent.
XXIII Quom sacerdotes pagenses ammonuerit ut se obser
XXIIII Quanta benignitate emdauerit. cū quosdā obuini
penuriā missas cū aqua celebrasse audiret.
XXV Qđ ita alienos sicut sibi subditis miām exhibuerit.
XXVI Quanta industria multos famis tēpore pcurauerit.
XXVII De paupere quē pfurto conphensum excusauit.
eiq. uestimenta exhiberi iussit.
XXVIII Quom hereticum uerba quedā erroris dialectica arte
pponentē. eadē arte mirifice confutauerit.
XXVIIII Qualit acesare ottone rogatus. consensit in pomia
ratisponensi ecclę subdita fieri epatum.
XXX Quia pphetię spū claruerit. Tuenerit.
XXXI. Quomodo legat' scis psulis q ablato equo illi iussa ambu
lando implere studuit. subito equum sellatum in
XXXII. Ubi in cesaris ottonis expeditione multis ex fluuii
inundatione periclitantib. ipse securus fluuium
transiit. aliosq. transire fecit.
XXXIII De clerico cui maledicendo oculoꝝ dolore ingessit. s
postea benedicendo sanitati pstine restituit. Trit.
XXXIIII De muliere demoniaca curata. Tui sanitati reddide
XXXV. Ite de alia muliere demoniaca curata. T bundū fac
XXXVI. Qualit uice domnū suū tonitruū fulgurūq. trore mori
XXXVII De qdā rubilocensis ecclę egroto. pilli benedictione sanato.
XXXVIII Quom pdanubii decursū inorientale pagoarię plagā
pfect'. corporisq. modestia preuent' ibi obierit.

INCIPIT UITA SCI WOLFKANGI.

·I· BEATUS IGITUR WOLFKANGUS NA
tione sueuigena. ex ingenuis parentib;. & ut
sibi salomon optat. nec diuitias. nec paup
tatē patientib;. ẜ mediocrit̄. recteq; uiuentib;. ē
p creatꝰ; Qui nimirū ab ipsis infantię rudimentis
dm̄ fonte uitę sitiens. & caduca queq; despiciens.
magna meritoꝝ p̄rogatiua cepit eminere. mul
tisq; uirtutib; studuit fulgere; Fert᷑ & iā qd̄ ei᷒
matri uisū fuerit stellā in gremio portare. Qd̄
scilic& p̄sagiū ēuenienserat p̄claris filii uirtu
tib;. nā unꝰ illoꝝ extitit. de quib; scriptura sacra
dic̄. qui docti fuerint fulgebunt quasi splendoꝝ
firmamti. & qui ad iusticiā erudiunt multos
quasi stelle in ppetuas eternitates; ·II·
Natus ḡ puer ñ multo post baptismi grām adept᷒.

wolfkangus ē appellat᷒. Qd̄ uidelicet nomen
ille p semetipsū ēint̄pretat᷒; Nā in quodā armario
qd̄ ipse ēstrui p̄cepit. int̄ reliqua sic̄ erat peritissi
mꝰ poematū cōpositor ita scripsit. Iusserat edicu
lā mandrita lupābulꝰ istā; Veruntam̄ p nulla suę
malitię nota hoc nom̄ ei imponebat᷑. ẜ quadā ē sue
ta suę cognationis appellatione. quia & nomina
bestiarū in utrāq; partē aduerti possunt; Leo & eni
int̄dū significat diabolū. ut ibi. sobrii estote & ui
gilate quia aduersari᷒ ur̄ diabolꝰ tamq; leo rugiens
circuit querens quē deuor&. Xp̄m & iā nihilomin᷒
designat. ut ē illud. ecce uic̄ leo de tribu iuda;
Et ouis in bono ponit᷑. ut illud. nos aut̄ ppl̄s tuꝰ &
oues pascuę tuę. Et in malo. ut ibi. sic̄ oues in infer
no positi sunt; Itē patriarcha iacob ad filiū suū.
beniamin lupus rapax. Et poeta de p̄sona sc̄i pau
li ita scribit. O lupe paule rapax. qd̄ iā remanebit
in orbe. qd̄ n̄ ore trahas. Hinc itaq; appar& qd̄ nul
lus iustificat᷑. t̄ reprobat᷑ ex nomine; ·III
Crescente aūt puero. sp̄s sc̄i grā augebat᷑ simul in illo.
Nā cū iā circit̄ septennis eēt. parentes ei᷒ illū p
discendis litteris cuidā cōmendauer̄ clerico. hoc
uelut religiosi p̄meditantes. qd̄ & postea experti
sunt gaudentes. ut p iuges intuent᷒ filii instructā
funes peccatoꝝ quib; semet circūplexos sentiebant
soluerent. Ide ṽ p̄ciosę indolis puer tanta auidi
tate ac memoria literas cepit capere. quo paucis

annorum decursib, transactis, n solū hystorici sensus
superficiē penetraret, uerū & iā intimas mysteri
orū medullas inuestigaret; Quā obrē in priua
tis iā minime ētent e discere locis. sed ubi
tunc in germanię partib, maxime pollebat
scolare studiū, patre ducente buralassū adi
it. id ē augense cenobiū; Vbi qm ei fama inge
nii p dē audiebat. gratant ē suscept. breuiq;
tempore dilapso magistris q illi capacitatis
acumē senserant efficit suspect; Veruntamen
nullo despectionis fastu ex huiusmodi eminentia
intumescebat. s; cū omnib, in domo dni ambu
labat cum consensu; ·IIII·

Per idē temp fuit in loco pfato, ppt studiū scola
re qdā heinric eximia francorum sueuorumq; psapia
genit. q supdictū iuuenē maximo sibi adnectens
amore rogauit unice. ut secū ad herbipoli
quę a rusticis Virzburg uocat uenire. Hoc
aut ideo, p pensius suadebat. qm fr ei Poppo no
mine monarchiā illi episcopii tenebat. & quen
dā stephanū de italia scolaris doctrinę causa
e duxit. q omnib, ibidē discere cupientib, satis
facere possit; Cūq; idē heinric in huiusmodi pcib,
psisteret. omnēq; humanitatē quę discendi ac
peregrinandi necessitas exigit pmitteret. pe
tenti tandē acquieuit; Venientes g simul ad p
dictā urbē scolarē adeunt magistru. & sub ei
disciplina cōmorantes aliquantis dieb, habue
runt pfitiu; ·V·

Cum autē quadā die in marciano de nuptiis
mercurii & philologię legeret. quom utriq; no
men rithmi pfunditate cueniret. & n satis di
ligent exprimeret. iuuenes ut soliti fuer ad pspi
catioris sensus uirū di Wolfkangū uener. & ut
numeri difficultatē explicaret unanimit postu
lauer; At ille sic erat benign. & edoct n solū qd
rogauerant. uerū & iā omnē hui sententię scru
pulositatē aperiens insinuauit; Quo cōperto magis
ter pfat ira cōmot. ne ulteri sui intrēt lectio
ni sub interminatione phibuit. Sicq; malign hos
tis inuenta hac occasione tā pse quā psuos com
plices famulū di suffocare tēptabat. Sed nimirū
sic flāma flatib, uenti agitata ualidi accendi so
let. ita diuini sensus ardor q in pectore Wolfkan
gi apueritia coaluerat. nullo tēptationis imbre
potuit extingui; Ex illo itaq; tēpore sic ipse fa
tebat. cui oma uerba s credenda. de nullo carna
li demonstratore scripturarū apphendit pene
tralia. tantoq; sibi postea extitit ampli ingeniū.
quantu distat int hibnum solē & estiuū; ·VI·

huiusmodi g pfectib, uir di maturascens. cotidie
se ipso robustior uirtutib, succrescebat. & iā in
corde suo quasdā de eualle lacrimarū ascensio
nes facere disponebat; Nā nisi amici pcib, hein

rici cū quo familiare, habuit contubernīū retraheret.
omnium̄ sclarib, tunc renuntiare desideriis. S; assidue
tractans quia caritas ñ querit que sua s. sed que
alteri. ad tēpus distulit. qd postea deuot impleuit.
·VII· Breui de hinc euoluto tempore. heinric ab ottone
magno treuerensē suscepit archiepatū. & ut se
cū illuc aduenire obnixe flagitauit beatū Wolf
kangū; At ille aliquandiu resistens. cū bene ñ pos
se. male noluit ēē rebellis. pfect ē ḡ cū amico.
Tunc uenerabilis antistes intime dilectionis ui
quā erga uirū dī habuit explere cupiens. bene
ficiens. & dignitatib; tantis uoluit eū honorifica
re. quaten p omnē epatus sui potestatē scds p se.
ceteris plat haberet dignitatē; Seruus aūt dī ce
nodoxiā fugiens. sempq; p oculis illud aplicū ha
bens nihil intulim in hunc mundū. s; nec qd au
ferre possum. & q̄ cupiunt diuites fieri incidunt
in laqueos diaboli. tali honore se dicens indig
nū. tandē ɔsensit scolasticos iuuenes sibi com
dari. prudenti usus ɔsilio. ut scilicet ingens
doctrine talentū sibi a dō traditū aliis exhi
bendo sic dispensator fidelis fructificaret;
In q labore nihil lucri. nihil mercedis sibi mo
re sclari. s; ut alios lucrifacere decreuit operari;
De nullo nāq; discipulo sic pleriq; solent doc
tores. illū satyricū clamantes uersū. nosse uo
lunt. oms. mercedē soluere nemo. causa remu

nerationis aliqd exigebat. quāuis a plurib, co
geretur; Porro iuuenes quos ad erudiendū susce
pit. ñ solū liberalib, exercebat doctrinis. uerū
& iā moralib, informabat disciplinis; Ut aūt
quante discretionis ēēt aliquantū inspiciam.
sic discipulis ei narrantib, audiuim. a dōs tem
perantī int alūnos. ut cū quib;da capaciorib, artiū
t auctor difficilia queq; & pfunda enodare. mox
ad idiotas. simplicioresq; se uertens. & nutricis
more q̄si lacteū hystorie cibū p coquens suppedi
tare. Preterea quicūq; pauperes & humanis desti
tuti solatiis in ei discipulatu morabant. carnali
ñ min quā spāli alimto ab eo refouebant; Non
dū v pbr ordinat. a carne tam se abstinuit. nec
pciosa uestimta quesiu. uigiliis quoq; & orationib,
ieiuniisq; dedit. corpore solūm ñ mte sclarib, ne
gotiis erat implicatus; ·VIII·
Hac ḡ tā laudabili ɔuersatione parti uisa. par
ti cōpta heinric archieps tā p se ipsū quā p su
os familiares dī famulū aggredit. rogans ut
aut clericale. t monachile cenobiū aliqd re
gendū susciperet; Tunc ille p humilitatis excu
satione solitā omi sublimitate se clamans indig
nū. tandē p obedientie subiectione cōpulsus con
sensit. ut ēēt decan clericor; Hoc p matu lic& in
uit uendicato. in religiosis trori. ceteris fuit a
mori; Quos scilicet oms tā minis quā suasionib,

qđ ante n̄ c̄ sueuerant sc̄e simul cibū cape
re . & dormire . in claustro residere lectionib; inten
dere ; & ne intima . t spālia neglegerent qb;
carnalia suppeterent delectabilit̄ ammo
nuit . in omib; his se p̄bens exemplū . adeo ut iā
a cunctis diceret̄ n̄ ēē clericꝰ s; monachus ;
VIIII . Inter ea p̄sulē heinricū c̄tigit cesaris ottonis iussi
one expeditionis causa romā pgere . ibiq cū ali
quantū tempus moraret̄ nimis egrotare ; S; cū se
desperar& c̄ualescere . vocauit ad se cesarē . & ex
posuit ei beati Wolfkangi qualitatē . obsecrans
ut treueris literas mitter& . cū quib; ne a nullo
idē di famulus iniuriaret̄ int̄ diceret ; His p̄ci
bus gestis . psoluit debita mortis ; Qua fama
treueris audita . scs Wolfkangus primo nimi
um c̄tristatꝰ . deinde c̄solari cepit . qm que diu
de sclī c̄tēptu cogitarat . tunc pagere licebat ;
Cūq iā c̄firmata mīte repatriare uellet . archi
eps coloniensis Bruno q& ducatū tenuit lutrin
gensē sc̄e cū ad se uenire . ac pmittens illi omnē
humanitatē . nec nō pontificatꝰ honorē . conatꝰ ē
secū detinere ; Hec scs re nuit . quia sem& mar
dua fixit ; Aliqndiu tam̄ cū illo c̄uersatus est .
Unde & frequent̄ postea retulit . quia eidē bru
noni epo similē in omi pbitate raro uiderit ;
Notandū aut̄ merito . quante pfectionis uir is
te fuerit . cui tanta psperitas sclaris pmissio

7

egregii p̄sulis arrisit . plurimaq que scribi fasti
diosū ē . nec tam̄ adhesit ; Magni eni c̄stat meri
ti . hec omīa relinquere . seq in hoc sclo m̄dicū facere ;
Gloriosus g archieps bruno uirū di sentiens artio · X ·
ris uite c̄uersatione aggredi uelle . cū amabili
tripudio dimisit eū iuxta placitū abire ; At il
le domū ueniens . ab omib; cognatis & amicis am
bilit ē susceptus . obuiāq habuit ut ita dicā sy
renes . uellit alt̄ ulixes ; Tunc omis parentela om
nisq cognatio meliorē substantie hereditarie por
tionē pollicentes . plures quoq amici flagitantes
ne se desserer& . dicunt . Int̄ omis domꝰ inclinata
recubit ; Non defuer& & iā q adderent . quia scrip
tura p̄cipit parentib; obsequendū ; Agonitheta
aū di hec c̄tēpnens omīa . ipsi dni nri ihu xpi op
posuit uerba dicentis . q amat patrē aut matrē
plusquā me . n̄ ē me dignꝰ . Legebat forsitan qđ scs
hieronimꝰ ad quendā scrib; ti amicū . Lic& par
uulus in collo pendeat nepos . lic& sparso crine .
scissisq uestib; ubera quib; te nutrierat mat̄ osten
dat . Lic& pat̄ in limine iaceat pcalcato patre ei
tꝰ pge . siccis oculis ad crucis uexillū euola . sūma
pietas ē in hac re te fore crudelē ; Intuebat̄ & iā
iohm baptistā . cui quāuis sca fuerit mat̄ & sacer
dos pat̄ . tam̄ utrosq relinquens ne cū hominib; ha
bitans pollueret̄ in heremū secessit ; Huiusmodi g ex
emplis incitatꝰ parentes seorsū c̄uocans dixisse fert̄ ;

Rerū substantialiū portionē quā m̄ disposuistis
parte· int̄ uos diuidite. Est nāq; quidā ꝑpotens
ac diues dominꝰ q̄ grande patrimoniū m̄ si illi
fideliť seruire uolo ꝓmisit. inq̄ pars heredita
tis meę· & ipse ē q̄ restituę hereditatē meā m̄;
Credo & m̄ quia datur ē m̄ tā sufficiens bene
ficiū· ut & uob aliqd ꝓbere possī adiutoriū. Qua
ꝓpt̄ rogo· ne tanti beneficii ꝓmissa lacrimabili
int̄rūpatis querimonia. s; parate quę s̄ ad hęc
necessaria. Non enī querit neglegentē· s; studi
osū seruitorē dominꝰ talis; Mox alacriores effec
ti parentes· nom̄ & locū q̄uellꝫ ire inuestigans;
Quib; ille dix̄. Modo scire n̄ potestis. postea uero
sciētis. Deinde sciscitantib; eis si aliquē suoꝝ ha
bere dignaret̄ in comitatu. ꝓrsꝰ ētra dix̄. Pau
cis ū dieb; transactis tulit seruū duos iuuenes &
spalē isaac suū scilicet uotū. qd offerre do uo
lens in holocaustū· uenit ad monasteriū solita
rioꝝ· in tenebrosa silua ēstitutū. Illuc nempe
ꝓpt̄ artiorē regulę disciplinā quę ibi noscitur
ēē· di famulus elegit tendere; In illis aū dieb;
cenobitis loci ipsiꝰ spalis ꝓfuit pat̄ angloꝝ gen
te ꝓcreatꝰ nomine gregoriꝰ. q̄ iuuenilib; annis pa
triā· parentes· feminā quoq; sibi desponsatā relin
quens ad monasteriū euolauit. Cuiꝰ uitā religiosis
simā quia n̄ opus ē hic retexere ꝑtmittim̄ ne a
ꝓposito deuiem; Huiꝰ ḡ abbatis magisterio seruꝰ

xp̄i Wolfkangus se cōmdans· ueterē cū suis
actib; hominē deposuit· & nouū monasticę
ē uersationis habitū induit; In qua quanto ri
gore· qualiq; obseruatione uixerit· & uirtu
tū suarū exēpla & multarū salus animarū os
tendit; Transacto itaq; tyrocinii sui tēpore
multi uicinoꝝ monasterioꝝ ꝓbitatis eiꝰ fama
respsi ad illū uener̄. quos omīs accepta abba
tis licentia in auctoralib; simul & artificalib;
doctrinis· & qd his ēmineꝰ moralibus edifica
uit disciplinis; ·XI·

Eodē tempore beatꝰ antistes Vdalricꝰ cuiꝰ scitas ꝑ
totā redoleꝰ europā uisitandi frēs causa ad illud
solito more monasteriū deuenit. & cū aliquot
ibi dies moraret̄· cognita sci Wolfkangi quali
tate· magno caritatis affectu eū studuit amplec
ti· & uenerari. Non multo pꝰ & iā quāuis renitē
tē ordinauit pbrm; Tunc uir di sacerdotii digni
tate sublimatꝰ implere desiderans qd ē appel
latꝰ· omī humilitatis sarculo suū scopebat spm.
sicq; ꝑuota quę sua distinxerat labia· holocaus
ta fideliť obtulit medullata. Et quia ētriciō
ne tali semꝫ do cotidie offerre studuit. diui
ne uisionis gratia sublimari meruit; ·XII·

Nam cū ꝓsua alioꝝq; salute iugit̄ exoraret. & huiꝰ
modi ꝓces scoꝝ suffragiis intentissime cōmda
ret· beatū xp̄i ēfessorē otmarū cui se suaq; frē

quentissime cōmdabat. sibi in somnis astare
uidebat; Quē iussus intendere. ab eo huiusmodi
accepit uerba; Quia rogatus a te ut intercederē p
te. manifesto nunc tibi quędā futura. quę t
puenient intercessionis meę cura; Pauper & inops
de hac puincia egredieris. s; in alia in qua pa
more dñi exulaberis. spatiū caducis reb; sa
tis locupletē pdestinatione diuina suscepturus
eris. Cuius in administratione si fidelē te exhi
bueris. expletis uiginti duob; annis uitā trans
itoriā eris exiturus. & ętnā ingressurus; Et hoc p
cul dubio scito. qd animā cōditori redditurus
es in loco ubi sub nomine xp̄i a xp̄ianis me
moria mea ueneratur & colitur. Quo me in hora
exitus tui de egypto huius mundi spero aduen
turū cū ceteris. quos de ciuib; supnis ad te uen
turos cōsolatores habere merueris; . XIII .
Huiusmodi g uisione pcepta. eo amplius q certius in
tendebat aciē mentis in speculū diuinę cōtempla
tionis. reputans iugiter secū. qualiter in salutē
alioꝝ sibi cōcessū duplicaret talentū. Cuius rei
grā abbatis sui licentia monasteriū & nō mo
nachū deserens. immo secdm aplm maiora ka
rismata emulari cupiens. p alemanniā deue
nit exul in noricū; Ad cuius orientalē plagā cū
humili comitatu pgens. pdicandi grā panno
nię petit cōfinia. Ubi cū ueterū frutices erroꝝ

exstirpare. & steriles squalentiū cordiū agros
euangelico ligone pscindere. frugeq; fidei inse
minare frustra laboraret. a piligrimo patauī
ense pontifice ab incepto reuocatus ē opere;
Dolebat enī idē pontifex tantū colonū insul
cis sterilib; expendere laborē; Cūq; ab eo reuo
caretur. omniq; humanitatis studio susciperetur.
apud illū rogatus cōmorabatur aliquot dieb; . XIIII
Quo cōmorationis tempore idē ep̄s optime
usus. ut pote qui erat sagacitate omnimo
da plenus. iuxta qd apls docet. pbatte sp̄s si ex
do sint. clandestina. & manifesta diuini ser
uitii obseruatione. ac assidua sacrę scriptu
rę indagatione satis pbauit. hunc quē suscep
peregrinū. nō ēē girouagū. s; stabilē uerę fidei do
mesticū. Unde & quosdā de suis familiariter al
locutus dicens; O quā felix ecclā. quę dō uolen
te isto donabitur sacerdote; Ergo necessariū
ualde uidetur mihi & utile. ut huic famulo dī pe
tā regimē ratisponensis episcopii. quia optime
cōuenit. sicubi abhundat bona uoluntas. ut
ēt & iā ad bona opera pcedere faciat bene
collata facultas; Bonū quippe qd hic uir
seminare uoluit induratis cordib; paganoꝝ
& salutis obsequiū qd repulit cecitas illoꝝ. qn
doq; fortassis hoc eodē agrū dominicū exco
lente dabit fructū suū in pplis xp̄ianorū;

Ad hec quidā respondentes dixer; Qui fieri
potest. ut iste paup & ignot' ad honore tanti
epatus mereat ꝑtingere. cū iā n̄ nulle cele
bres cognitioresq; ꝑsone hunc sibi apud im
ꝑrem dignius ualeant acquirere. Quib; ille
dix; Diuina & humana mīse ualde ꝓban
tur distare iudicia. Scrutator nāq; cordiū
& renū ab initio mundi elegit c̄tēptibilia
& ignobilia ut c̄funderet fortia. econtrario
u mundus qd suū ē supbe ad horā extollit.
s; in breui cū c̄fusione distollit; Unde ope
re ꝓciū censeo. ut cū auxilio marchicomi
tis cui' c̄silio multa sol& facere impr. pe
tā ne p ambitione quēquā ad ꝑdictū epa
tū assumat. s; ob ęt'nā remuneratione que
cūq; humile. & modestū. ac eruditū inue
nerit. nec n̄ officiis ecclasticis aptū ēe ꝓba
uerit. hunc cuicūq; sit c̄dicionis. t parentele
ꝓmoueri faciat ad culm̄ eccle; Qd plura.
ꝑ legatione epi. ac suggestione marchico
mitis impr otto sedis sue & ecclastice utili
tati ꝓspiciens. immo qd ueri ē nutu di
in cui' manu cor regis ammonit'. om̄s qui
ꝓ eodē epatu adipiscendo laborabāt auer
tit. & se totū ad electione uenerandi uiri
Wolfkangi c̄uertit. sicq; legatos celeriter
misit. ut idē famulus di in locū cathedre

pontificalis eligerēt. deinde uell& an noll&
ad francofurt ubi impr natl dn̄i celebratur'
erat deducerēt; Legati u ut missi fuerant ꝑ
gentes inuener' eū cū ꝑnominato epō c̄moran
te. s; iā ad patriā repedare cogitante; Ignarus
eni erat rerū ꝑ se gestarū. & idcirco animū in
tendit aliorsū; Cūq; legati quare uenerint ei
indicarent. ꝑmū recurrit ad secretariū cordis.
se suaq; dō c̄mdans inuitimis. de ipo epō piligri
mo cui' caritate illic detinebat' causa legatio
nis exponens dix; Hoc nouū qd in ꝑ nuntios im
peratoris uenit. caritas tua ut arbitror fecit.
Sed lic& mee paruitati timore incutiat. ꝑmi
um tam bone uoluntatis qua tanta excogitas
ti pietas t diuina rependat; Tunc arrepto iti
nere cū his q̄ missi fuerant ab impre. prexer'
ad ciuitatē ratisponā. ubi clerus & ppls ut impr
petiit scdm more ecclasticū unanimit' scm Wolf
kangū eleger'. sicq; eū cū uniuersali legatione
ad curtē regiā miser'; Cūq; in p̄sentia cesaris ēēt
uelat'. ante pedes ei' uenialit' ꝓstrat' se dix in
dignū. indoctū. ignobile. sub monachi ꝓfessio
ne degente sine licentia sui abbatis nihil acci
pere debere. postremo ne scm locū sua feditate
uiolaret implorau; Impr aūt uidens deifice iu
uente. magis de ꝓbitatis ei' dignitate certus.
qm̄ in eo spale quiddā agnouit. quauis reluctanti

multūq; genti epatū comdauit. Deinde cū co
mitatu fideli multoꝝ remissus. ratisponā ē in
gressus; In qua cū canticis leticię. & exultatio
nis uoce suscipit᷑. atq; more pontificū in thoni
zat᷒ a clero & applo sūmo pastori comdat᷑. necnō
a friderico archiepō. illiq; suffraganeis p aliqt
dies in sacerdotē aplicū ibidē ēsecrat᷑; Quā il
le ēsecratione nolens uacuo secū portare uo
cabulo. die noctuq; pontificali studiosissime
excoluit officio. Non enī ob epale fastigium
habitū mutare uoluit monasticū. s; quā int᷒
habuit humilitatē. foris ostendit p operū bo
noꝝ claritatē. Memor & iā sententię quę dic
pncipē te ēstituerᷓ. noli extolli. s; esto in illis q
si un᷒ ex illis. n dominari querebat in clero. s;
forma eē studuit gregi dominico. tractans as
sidue. qd p ezechielē pphā ētra malos pasto
res dr. Ve pastorib; q pascebaꝝ semetipsos & nō greges meos;

XV. Perspectis g̃ & cognitis reb; episcopii beat᷒ psul
Wolfkangus cū uidiss& in ciuitate ratisponā
monasticę uitę inreligiositatē. crebro suspirans
dicere fert᷑. Si monachos haberem. reliqua satis
supperterent; Cuiq; sui familiares quidā respon
derent p multa loca monachos sup habundare.
dolens & lacrimans dicebat; O quā defec sēs. o
quā diminutę s̄ ueritates a filiis hominū; Qd
pdest scitatis habitū sine operib; gestare. Regu

lares monachi beatis equiperant angelis. secla
res u̅ monachi apostaticis; Hec aū ideo locut᷒
ē. qm cernebat monachos in beati Emmerāmi
martyris cenobio ēstitutos abbate carere. &
quasi oues errantes sine pastore; P multa naq; tēpora
ēsuetudo fuit in ratisponensi eccla. ut q antistites.
idē eēnt & abbates. Sed hoc inde accidit. q dū
psules cenobium pdictū ab imperatorib; t regi
bus obtinentes in potestatis sue arbitriū redige
rent. obeunte illo quem inuenerunt. nullum
deinceps substituere curauerunt. uerentes sci
licet ne forte si monasterio iuxta regularis
uite usum pastor & rector pficeret. illoꝝ abu
siua potestas. t obsequiū minueret. Cū g eo m epi
monasterii bona retinerent. atq; distraherent.
nec monachis necessaria puidere curarent. da
bant eis licentiā undecūq; possent acquirere q̃b
in uictu t uestitu egerent; Que scilic& omīa sēs
psul dolens & emdare uolens. misit ad treue
rense monasteriū in q beat᷒ maximin᷒ corpora
lit᷑ requiescit. & inde quendā in regulari disci
plina strennuū nomine Ramuoldū aduocauit.
q quondā sub heinrico archiepō ei᷒ ē capellan᷒
fuit. Hunc itaq; assumens in pmis p positū ēsti
tuit. dehinc abbatē in sci Emmerāmi cenobio
ordinauit; XVI.

Qd qdā de ēsiliariis ei᷒ indigne ferentes dicebaꝝ;

Vt qd t& successorib; tuis p dis bona ad sem
Emmeramu ptinentia. Laudant te multi s;
n in hoc laudant. immo uituperant. Vtere
g pontificis ac abbatis officio sic ante cesso
res tui facere csueuerant usq m. ne careret
quarunda reru emolumto; Huiusmodi quippe
insipientia e sapientie sale cdienda. Quib;
ille respondit dicens; Non erubesco insipiens
& stult dici ppt dm. Na noui illud aplicum.
Sapientia hui mundi stulticia e apud dm;
Hoc au scire uos uolo. quia numq m impo
na onus qd portare nualeo. epi scilic& & abbatis cura
m uendicando. Sic eni beato gregorio attes
tante indecoru e. ut in corpore humano ali
quod membru alteri fungat officio. ita nimi
ru noxiu. simulq turpissimu. si singla reru mi
nisteria psonis totide n fuerint distributa.
Suffic naq epo ut suma uigilantia insistat
pastorali officio. & abbati satis laboriosu. p
uidere frm salute. resq monasterii sui poma
bene pcurare; Unde &ia & ipse distribuere
deb& int frs officia. ut leuius& onera sua. Cete
ru ut psequr que pposuistis beati Emmerami
martyris bona que me pessudare cquesti estis
pdere nolo. s illi cui tradita s. ac seruo di usib;
omnimodis cseruare uolo; Ita & eni m optime
famulant. si illis qb; deputata s. qq exinde p

uidendi cstat abbundant exhibent; Cuq hec.
atq huiusmodi uerba plurima retuliss& scs Wolf
kangus. ita obstructu e os loquentiu iniqua. ut
ea que pri uituperabant laudarent dicentes.
Humanis diuina ut iustu e ptulisti. rationis
nre nugacitate. & sapientie tue excellentia
ostendisti. qd ia nob restat agendu. n ut parit
claudem dm. q eccle sue donau te psule tale &
tantu. Iure qde dnm pte laudem inueni. Iure
tibi totis parem ad omia uotis; Constituto itaq
Rauoldo abbate n passus e beat Wolfkangus
eu t sibi comissos monachos penuria ulla reru
inetualiu angustiari. s eo m ut animaru. ita &
corporu cura habens. talia tantaq pdia mona
chor usib; possidenda ctradidit. de qb; absq du
bio n solu ide monachi. s &ia hospites & pau
peres. seruitoresq cenobii sustentari ac pcura
ri sufficienter possent. XVII.

Post hec qq alia duo monasteria uirginu in ur
be ratispona cstituta. ide supius & inferi mo
nasteriu. ad regularis uite norma studuit p
ducere. He eni quo sub canonice uite instituti
degebant. & plicito sclarib; negotiis sese ubiq
iniungebant. occasione huiusmodi plurima int
eas spalis uite dana ctingebant; Que oma cu
beat psul iugit attender& & p his corrigendis
diu frustra laborar&. cogitau ut in aliq sui iuris

loco pfessionis monastice uirgines constitueret.
Cumq; eas sibi subditas ad uitā pduceret regu
larem· alie faciliꝰ ipsarū exemplis ad eandē
inuitarentur religionē; Qd & ita factū ē; Nā in
ipsiꝰ municipio ciuitatis ad scm paulū cgrega
tionē aptauit scimonialiū! Ex quarū csideratio
ne cetere quoq; mutari ceper; Porro ipse scs
psul pꝰ his dō supplicans· tā diuina reuelatio
ne quā humana auctoritate roborari meruit.
Sed reuelatio diuina sup inferiori monas
terio ut accepimꝰ ctigit ita; Solebat nāq;
pdictꝰ psul tā nocturnis quā diurnis horis
uniuersa cenobia in urbe posita sepiꝰ adire·
ibiq; & orandi causa simul & explorandi
qm diuinū seruiciū illic ageret aliquandiu
comanere; Cumq; hoc ml in monasterio inferio
ri ubi scs herhardus corporalit requiescit noc
te qdā csisteret· subito sopori dedito idē scs
herhardꝰ ei qsi ueste humida indutꝰ apparuit
dicens; Precū tuarū qs dō iugit p comuni salu
te studes offerre· scias me fautorē ee! Unde
sic ego tuis· ita queso tu meis in hoc loco sati
facias uotis; Qd enī me ueste humida cernis
indutū· scito ex hoc euenisse· qa a comorantib
hic scimonialiū lacrimis qdē assiduis· s; ita p
dolor frustratis pfusus sū· ut p multū iā teps
nihil semet emdet· nihil ab his uitiis p qb easdē

lacrimas p ecesq; suas ad me effundunt absti
nere curent; Quā obrē uitā canonice uite ex
cuiꝰ occasione hactenꝰ tanta neglegentia hic
extitit destrue· & monastice uite discipli
nā instrue; Ex q uisione scs Wolfkang cer
tior factꝰ· ad instituendā ibidē religionē
monasticā· sūma se deuotione accinxit; Qua
le aūt idē uenerandus psul celestis oraculi
pdigiū acceperit· cū in supiori uirginū mo
nasterio monachicā uitā institueret· subse
qntia uerba declarant; Illuc g̃ more solito
adueniens· & ad celebranda missarū officia
se pparans· qsdā scōx reliqas que ibidē celebri
me habebant· supsit· & in illiꝰ altaris in q ce
lebturꝰ erat missas cornu sinistro posuit; De
inde in oratione se psternens pcib intimis
a dō poposcit· ut qe seclarē uitā sinistra· spālē
ꝟ signat pars dextera· si sibi placeret illic ca
nonica institutio que utiq; neglegentes qsq;
sinistrorsū trahit pmutari· & monastica ui
ta que dextrorsū currit institui ita digna
ret reuelare· ut ante quā missas celebran
das csumaret· easdē reliqas a sinistro in dex
trū altaris cornu sue gt nutu transferret;
Cōpleta itaq; huiusmodi oratione· missas cepit
celebrare; Interea ꝟ iuxta pcces uiri sci reliqe
scōx pdicte absq; ullo tactu humano de sinistra

ad dexteram altaris partem uidentem celitus transferri; Quo miraculo uiso. gratias egit deo. indubitanter etiam ibidem uitam instituit monachilem. Sic ergo beatus Wolfkangus pro institutione uirginum monastica edoceri meruit reuelatione diuina; Cui uidelicet reuelationi adiutorium quoque humanum cooperando ita affuit; Per idem namque tempus quo gerebantur predicta. heinricus cesaris heinrici genitor ducatus monarchiam tenebat in pagoaria; Hic ergo cum esset sollicitus cultor diuine religionis. id officium beato Wolfkango commisit tam petendo quam iubendo. ut in monasteriis puellarum supradictis disciplinam uite monachilis institueret; Tali ergo auctoritate uir dei undique roboratus. tanto studiosius quanto licentius instabat. ut in omnibus uirginum cenobiis que uel sub aliena. uel sub sua ditione in urbe erant posita. nam illa duo supradicta duci. tertium uero idem sancti pauli cenobium episcopo subdebatur. unam eandemque sanctitatis regulam ac disciplinam institueret; Interim autem gratia diuina largiente. et beato Wolfkango corrigente in eisdem sanctimonialibus. conualuit castitatis religio. et regularis uite professio. ut ipse dux pro fratre diuino compunctus amore filiam suam uocabulo brigidam earum ingereret collegio; Sed et usque in diem hodiernum meritis ipsi suffragantibus tali uigent incremento uirtutum. ut inter sanctimoniales ceteras

uideantur fore speculum; Idem quoque de sancti Emmerammi monachis fas est dicere. quousque abbatem Ramuoldum quem ipse prefecit illis egit pater. Post eius uero discessum. illorumque quos ipse instituerat. tunc peccatis exigentibus sicut quondam ioseph mortuo filii israel dura seruitute carnali in egypto comprimebantur. ita et sancti Emmerammi cenobite multis pseudo prepositis succedentibus omnimoda spiritalis uite destructione contriti sunt; Sed hec omittentes ad proposita redeamus; .XVIII.

Cum ergo hoc quia dictum est modo sanctus Wolfkangus desudasset super institutione monastica. non minori quoque studio sese accinxit ad instituenda ordinis canonici iura; Que quia propter antecessoris sui michaelis episcopi inualitudinem destituta inuenit. omni sagacitate et industria emendare studuit. primum quidem ut sufficientiam uictus et uestitus canonicis affatim exhiberet. deinde ut post custodes idoneos prouideret; Disposuit etiam ut in refectorio simul comederent. simul dormirent. ne claustrum incongruis horarum spaciis egrederentur. ne silentium statuta frangere conarentur. Iuniores ut scolaribus studiis intenderent precepit. seniores uero ut psalmodiis uel lectionibus aut orationibus uacarent decreuit; Ut autem adolescentes in capiendis scientie liberalis noticiis forent agiliores. frequenter uoluit tabulas eorum cernere dictales. Plerumque etiam eos proficiendi causa beneficiis incitauit. Qui autem desides erant. et neglegentes increpauit.

xiiii Monasticis q̄q; & interiorib; reb; rationabilit̄ ordi
natis. discret⁹ di cultor nequaquā exteriora
omisit puidere. s; sic urbanis & cenobitis docu
m̄ta dedit. ita & iā totā plustrans suā diocesi
cunctos salutiferę p̄dicationis odore asp̄sit;
Quapp̄t cū missarū sollēnia celebrass& ex more.
intantū plebē assuefec̄ ecclās frequentare. ut
p dies sollēnes uix domi remanere uiderent̄
custodes; Ad p dulcē enī tanti pontificis ex
hortationē certati sexꝰ utriq; turba c̄fluere
solebat. quā illuc fraglantia cęlestiū aroma
tū adduxe. ap ū uidelic& instar. q̄s p⁹ se trahe
re uidet̄ mellis odor; Quib; pat̄ pi⁹ sūmoperē
desiderans eē apt⁹ & utilis in disputatione reg
ni cęlestis. pplexis ac sophisticis minime uteba
tur sententiis. s; sic melliti oris dulcedinē p
q̄ndā ineffabilē tēperabat austeritatē. ut si
plici. & optimo genere locutionis. taliq; arte. ut
ex n̄ nullorꝫ oculis lacrimarū eliceret imbres;
Hanc siq̇dē a sp̄u s̄c̄o acceperat grām. ut hiq̇
p̄dicanti assisterent. eūq; intente audirent.
raro. aut nūq; abscederent ab ei⁹ p̄dicatione.
sine lacrimarū effusione; Quo p grandi bono
a largitore omiū bonorꝫ c̄cesso. p malicia suā
sauciat⁹ humanę salutis inimic⁹. inuidiā quā
semp habebat. quib; poterat uiribus contra
illū exercebat; · XX ·

ꝰ tangere uideret̄ intima cogitationū.

Nā die quadā cū in urbe ratisponensi ad pplm
solito more c̄tionaret̄. diabolus subito c̄citau
turbinē. & cū turbine tumultuosā turbationē.
ac nihilominꝰ cū turbatione c̄fusū murmur po
puli & clamorē. nec n̄ sup tectu ęcclę fragorē
dedit ingentē. & int̄ ęcclę receptacula pulue
rē disp̄gens. ac nebulā aliquorꝫ obtutib; caligi
nē infudit tenebrosā; Quib; ex inpulso uisis &
auditis. ppls p̄territ⁹. immo qd pei⁹ erat pene m
te alienat⁹ cepit c̄currere. & discurrere. incer
tꝰ in quā parte se tuti⁹ & recti⁹ poss& c̄uerte
re; Interi audiebant̄ uoces hinc dicentiū. in
urbe grande seu incendiū. inde clamitantiū.
ecce sedicione facta multorꝫ gladiis ceduntur
iugula; Cūq; p clamorib; huiuscem̄ sedandis mul
tū s; in cassū fuiss& laboratū. tandē q̇ erant
tantis inimici machinationib; ludificati. ita
gregatī erupēr de ęccla. ut uix pauci rema
nerent in illa; Tunc eps quē tante c̄motio te
pestatis ppellere nequiuit. clamau & dix; Dn̄e
ihū xp̄e solita fidelib; tuis grā c̄cede. ut hodie
uideant glām nominis tui. & c̄fusionē diaboli;
Que uerba secuta ē serenitas aeris. & serenita
tē recursꝰ in ęcclam plebis; Cui uenerabilis an
tistes mox sacre doctrinę uerba effundens. adeo
illa die sibi sp̄s s̄ci grā dulcedinē sermonis in
stillante pfuit. ut manifeste inimicū uicerit.

l fugauerit · q̇ ꝑturbationis nimietatē ad horā
pene om̄ib; nocuit; Unde & postea fideliū de
uotio hanc ↄ̄suetudinē ꝑ lege cepit habere · q̇
ꝑ stationes ep̄i turmati ꝑuenirent · & seque
rent̄ · ac p̄dicationis erogationē sūma affectio
ne amplecterent̄;

· XXI ·

Alio quoq; tēpore beato Wolfkango in basilica
sc̄i Pauli ap̄li celebrante missarū sollēnia · plebs
more solito aderat multa · Cūq; eū ex astanti
bus q̇dā miles stolidus · ueste humili aspiceret
indutū · atq; dehinc sacerdotalib; uestimentis
uideret infulatū · plebeia stoliditate despex̄ ·
& cordis ore murmurans dix̄; O quā insipiens
fuit impr illo tēpore · q̇ pannosū istū · ac despi
cabilē in pontificali ꝑmotione ꝑtulit potentib;
ꝑsonis · que abundant in regionib; sue diti
onis; Quā murmurationē q̇ nouit cogitationes
hominū eodē momento · & clemēt increpan̄ · & e
uident ademdationē hui͛ uiri manifestauit;
Nā ut in euanglio · ad cogitata respondit dn̄s ·
ita hui͛ hominis cogitatā murmurationē ad
tēpꝯ n̄ abscondit · & in p̄sentiarū corrigeret ·
ac murmurationis malū in futurū ab aliis de
uitaret; Nimio q̇ppe t̄rore subito correpꝰ as
stantiū sustentatione uix residere potuit · Quē
cū uideret dominꝰ suus tremebundū · & palli
dū · ilico accurrens sciscitat̄ ē qd haberet · l qd

pateret; Tū ille sacerdotib; adhibitis ↄ̄fessus ē ·
quia ↄ̄tra uirū dī male cogitauerit · & ob hoc
ꝑiculoso timore ꝑculsus sit; Quo audito idem
dominꝰ eiꝰ putans illū remedio facili posse cura
ri · ꝑfectꝰ domū uexit secū · & aliquot dieb; reti
nens curā exhibuit; Sȝ cū nullatenꝰ ibidē pos
set curari · redux̄ eū in ciuitatē ratisponā ubi
& illi contigit huiꝰmodi infirmitas · Ibi ḡ ad ep̄m
ueniens eū uellet egroti hominis erumnam ·
& suam exponere querelā · uir dī ꝑueniens
illiꝰ sermonem dixit; Tace · scio qd uelis; Et con
uer sus ad uicedominū taginonē ait; frat · tolle
aquā benedictā iuxta lectulū meū sitā · ac spar
ge sup hominē p̄ forib; cubiculi stantē; Qui pa
rens iussis · respsit aq̄ uirū benedicta · Ipse vero
ep̄s cont̄ hostiū crucē faciens · uerba quedā sa
lutifera tacite ꝑtulit · & sanatꝰ ē homo illa hora;

· XXII

Uidet̄ iā dicendū · q̄li ↄ̄uersationis usu cotidie ↄ̄
strinxerit semetipsū · Tanta siq̇dē obseruantia
uix · ut ꝑ exempli materia iure ꝑpalari possit;
Quāuis enī uniūsa illiꝰ gesta nesciamꝰ · & que sci
mus digne ꝑferre nequeamꝰ · pauca tamē e pluribus
in cūq; exp̄mere tēptamꝰ; Postq̄ ḡ p̄sulatꝰ apicē
suscep̄ · n̄ meliorib; uestimentis · n̄ delicatiorib; cibis ·
n̄ mollioribus lectisterniis quā antea fuit ↄ̄tentus ·
Vigiliis · & orationib; q̇b; antea solebat · p̄sul factꝰ
ꝑsistebat; Nā sepiꝰ circa mediā noctē tā latent

delecto surrex. ut eo҃ aliqs q corā ipso dorm
ebant raro sentire ꝑ. intransq in ecclam ita
obserauit illā. ut qd int agere ꝑ nullus hominū
intellegere poss&. Ibi g usq matutinas uigi
lans ꝑmansit ad horas; finitis v matutinalib
canticis. si n dū lucescebat. plassis artub recu
perandis uestit parū dormiebat. & hoc totū.
acsi fuiss& in claustro agebat cū silentio; Cūq
necessariū for& ut ꝑ ꝑmā loquer&. ꝑs eni lec
tione uacabat; alloq̄ comuni fuit gratis
sim. & intractan dis ac disponendis reb acu
mine csili ꝑuidus; qnta &iā obseruatio
ne corporis & sanguinis domini sacramta
celebrauerit. qntisq suspiriis & lacrimis ꝑ
xpm ctribulatū summo sacerdoti se mactaue
rit. inpossibile nob ē replicare; Porro refec
tionis tempore n solū se. s &iā cuuantes ne
se ꝑ temulentiā ingurgitarent obseruabat.
ceterisq auide manducantib ipse parci gus
tabat. intendens magis lectioni. quā sue sep
intee uoluit refectioni. Mendici & paupe
res qs ipse uocabat dominos & frs corā se re
sidebant in subsellius. ut caute ꝑspicer& q
m ministraret illis; In his utiq se credens
xpm suscipere. omnium solebat eos uenera
ri & reficere. Si forte plures adeent. paup
rimi introducebant. Nullus tam eo҃ q foris

remanebant. absq elemosyne donis uacuus
discedebat. qa omniū escarū que admisā ei
deferebant portio tanta reserbat. ut n solū
paupes deforis remanntes. s &iā circuqq in
habitaculis comorantes recrearent; Surgens
aū de ꝑndio. reliquū tp ē supsit legendo. Vesp
tinis v laudib. expletis. n legittimū intrupera&
ieiuniū ppt comanentes cenabat. Post cople
toriū n orando. nihil ꝑrs loquebat; Talis itaq
erat ei csuetudo cotidiana; XXIII

Int hec &iā egregi pastor pagenses sacerdotes.
qcautela pplm dī baptizarent. & docerent sub
dtos. sollicit inuestigau. sacramtalia uasa.
missalia uestimta. libros. crismatis obserua
tione. qli tractarent industria disqrit. & ꝑ
omib, ut castitate sequrent mlies in culcau. sub
iungensq intecetera dix; Quidā ita diabolicis
falluntr deceptionib. ut credant quamuis in pec
catis iaceant. illi sacrosci cibi ac pot ꝑceptio
ne se purgandos; Testimoniū qq intulit ꝑ phe
tiū dicens; Dilect mis in domo mea male ope
rat ē. nūqd carnes scē mundabunt eū. Et illud;
Operiebatis lacrimis altare meū ait dns. s n
respiciā ad sacrificiū. nec accipiā qd de manu
urā. Quisqs g in sordib ē. de honore do. & n ꝑ
sumat ad ei sacramtū inpudent accedere. do
nec lau& ꝑpenitentiā maculas inmundicie;

xxiiii Sub eidē scī p̄sulis tēporib; accidit · ut uini pe
nuria q̄dā cū aq̄. t aliis potuū generib; missa
rū celebrarent sacramta. Qd uir dī cōperiens
tantā effudit lacrimarū imbrē · ut crederet
sin corporis amittere sospitatē. Cū aū acutis
uerbor redargutionib; eos q talia p̄sumebant
feriret · & illor defensiones licet inanes qd n̄
possent acq̄rere uinū audiret · mox om̄s uitii
hui occasiones abscidit hoc m̄. Precep̄ naq ut
ab om̄i t̄ritorio p singulos m̄ses · xii · p̄sbiteri
uenirent · & de cellario suo uinū acciperent ·
aliisq diuiderent. Cui caritatiuę distributi
oni cōuenient aptat ille psalmistę uersicul s ·
dispdit · dedit paupib; · iusticia ei man& in sclm scli ·
xxv Cum g spiritalis pastor tali sup grege sibi cōmis
sū custodia uigilaret · in eos & iā q sub alior p̄
sulū tutela fuerant misc̄dię uiscera exhibe
bat. Si eni aquoquā illor indicaret sibi qd
aliqd. t in diuinis. seu in humanis reb; pate
ret dispendiū · n̄ alit quā q sustinuit ē dolens ·
uerbis · & reb; impendebat auxiliū. Qua de re
familiarib; suis freq̄nt musitantib; cur ita
faceret · qa uniuq suus rector puidere de
buisset · dedit responsū dicens; Elemosina
grecū ē uocabulū · apud nos aūt int̄ p̄tat
op mię. Oīa q̄ppe opera bona que in hac
p̄senti uita qq fideles operant · hoc uno no

mine cōpaginant. Conuenient eni op̄s
mię exerc& · q p̄mo semetipsū · & alios sibi
subiectos in dō placita cōuersatione n̄ sinit
egere · deinde sic ait apls · dū tēpus habem ·
operem bonū ad om̄s · suos n̄ cessat p̄ximos
adiuuare.
XXVI
Quodā tēpore cū famis acerbitas multos mor
tales p̄meret · & ppt̄ hanc necessitatē infini
ta ppli turba ad beatū Wolfkangū uenir& ·
ille cōuocatis p̄positis iussit · ut unicuiq de
longinq̄s regionib; uenienti q̄ntū uell& da
rent · eo tam̄ tenore · ut cū domū repedarent ·
dimidiā ipsi annonę partē paupib; erogarent ·
ipsosq dispensatores ne munera sup hac eroga
tione acciperent · artissimis obligau iuramtis.
Cūq in eadē famis tēpestate q̄dā negotiato
res coemdi causa frumti cū carpentis p̄teris
sent ubi scs p̄sul mansitabat · mox cōperien
tes ibidē ēē eundē p̄sulē · speciosa eleger ua
sa cū qb; ppinando ministrat · & p oblatione
ei miser. Ille u sic erat l&o uultu uascula q̄dē
suscipere iubebat · t cibis · & potib; referta · cū
grarū actione remittebat.
XXVII
Ut aū scī p̄sulis maior adhuc benignitas cog
nosci queat · unū ei memorabile factū patefi
at. Quō g sēp paupes in ei uicinitate cōmora
bant · unus ex cubiculū intrans · de cortina que

pendebát ad lectū ei⁹ parte abscidens n̄ paruā
festinant̄ aufugit; Vn̄ au̅ de inq̄linis qd factū
ē uidens· pedetempti secut⁹ ē reū· & apphen
dens· q̄a flagellare n̄ ausꝰ ē· illū beato viro
p̄sentau̅; Quo facto· circūstantes ut ille reus
viris castigaret̄ uerberib; flagitando insis
tebant· At ille mansuet⁹· cui derelict⁹ ē paup·
& q̄ sēp orphano fuit adiutor· p quasdā retho
ricas defensiones· asserens maiore culpā ēē
eoꝝ q̄ obseruare cubiculū debuerant· reū ex
cusau̅; Deinde ēuersꝰ ad paupere cur ita
fecissꝫ introgau̅; Paup v̊ tremebundus ut
pote metuens penis magnis implicari· in
duimti inopiā se questus ē pati· hocq; nudi
tate pbau̅; Tunc uir dī p uiscera mīe cōmo
tꝰ· omnium excusau̅ eū dicens· si bene uestit⁹
fuissꝫ· nequaq̄ hoc furtū fecissꝫ; Quā ppt
ex n̄rā munificentia licꝫ serius accipiat
uestimta· & si ulteri⁹ eū uestes suppetunt
tale qd ppetrauerit· tc̄ demū luat cōmissa;
Quib; dictis n̄ solū iracundiā accusantiū miti
gau̅· uerū & iā animos eoꝝ ad elemosine largi
tate puocau̅;

XXVIII

Aliq̄ntī ia dictū ē q̄nte pietatis & cōpassionis
scs̄ iste fuerit· n̄ uerbis subseq̄ntib; agnoscat·
quā pspicacis ingenii fort̄ cont̄ hereticā pra
uitate; Nā sic ab initio nascentis eccle n̄ defuer̄

pquoꝝ os maligni⁹ hostis cont̄ fidē catholicā
latrando locutꝰ ē uanitate· sic do disponen
te n̄ defuer̄ defendentes fidei scē ueritatem;
Quidā g̊ hereticꝰ andabataru more qd uer
bū caro factū ē oppugnans dix; Si uerbū· n̄
ē factū· aut si factū· n̄ ē uerbū; Cū ad hoc mul
ta intonarꝫ eloqntia· accidit ut scs̄ Wolfkan
gꝰ illō aduenirꝫ· & a cesare ottone rogaret̄
talib; respondere; At ille sic erat in spū hum
ilitatis· q̄m inq̄t in habitu sum⁹ monachico·
ētendere n̄ licꝫ· Quo dicto· ille hereticꝰ ētum
cia plen⁹ iterau̅ p̄dicta uerba; Tandē xp̄i ppug
nator coactꝰ ait; Quia n̄ p spale· s; p carnalē me
dicandꝰ es antidotū· dic qd sit accidens; Ille v̊
multū arrogant· accidens ē inq̄t· qd adē· & abē·
pt subiecti corruptionē; Rursūq; psul an Quot
formarū sit accidens edicito· At ille ptin⁹ sic cre
dim⁹ dī omptꝰ ē fossꝰ sagitta· cticuit; Theologꝰ aūt
a cesare simul & ab aliis efflagitatꝰ quāuis mul
tū renuerit· p eo qd erat impeditioris lingue·
tande succincte disseruit; Accidens ē inq̄t q̄driforme· vnū qd nec accidit· nec recedit· ut āglus dialecticu
& sim̄· Aliud qd accidit· & recedit· ut satu i elinan
asi ritas· & dormitio· tciū qd n̄ accidit· & tam re
mia cedit· ut infantia & pueritia· q̄rtū qd accidit·
& n̄ recedit· ut senect⁹ & canicies; Hac g̊ simili
tudine fili⁹ q̄ ē uirtꝰ & sapientia dī patris· cui

nihil impossibile. p(ro) redemptionis n(ost)re causa
induit q(ua)si p(er) inseparabile accidens humani
tate(m) n(on) amittens diuinitate(m). S(ed) hec om(n)ia cu(m) ocu
lis fidei p(er)spicienda s(unt). q(uia) sic beat(us) gregori(us) dic(it).
fides n(on) hab(et) meritu(m). cui humana ratio p(re)b(et)
experimentu(m). His (et) aliis salubrib(us) uerbis audien
tiu(m) corda intantu(m) c(on)triu(it). ut ille fili(us) belial p(ro)
errore satisfaciens. ab egregio doctore ueniam
postularet. Vir aut(em) d(e)i p(ro)mptior ad ignoscendu(m)
qua(m) puniendu(m). aliqua(m) ei penitentia(m) iniunxit.
(et) ne ultra p(ro)fanu(m) illud reciperet uerbu(m). sub
testimonio xp(ist)i (et) sub anathemate int(er)dix(it).

XXVIIII I(n)t(er) tanta pietatis studia uidet(ur) pandendu(m). q(uo)d
(et)ia(m) famul(us) d(e)i egerit sup(er) gente(m) poemor(um). Hec
na(m)q(ue) gens nouit(er) p(er) xp(ist)iana(m) imbuta fide(m). sacrilega
idola lic(et) tepide abiecit. s(ed) q(uonia)m catholica(m) exe
queret(ur) religione(m) q(uonia)m caruit pastore p(re)s(u)l(i)s igno
rau(it). At medi(us) otto cesar diuine cultor p(re)cipu(us) re
ligionis. a glorioso duce heinrico. ceterisq(ue) fidelib(us)
e(st) int(er)pellat(us). ut q(uo)d apud ipsa(m) gente(m) inchoatu(m) e(ss)et.
p(ro) d(e)i amore regali potestate p(er)ageret. Talib(us) (er)g(o) pe
ticionib(us) libent(er) assensu(m) p(re)buit. S(ed) q(uonia)m poemia p(ro)uin
cia sub ratisponensis eccl(esi)e parrochia extitit. p(er)
agi n(on) potuit n(isi) ipsi(us) antistitis p(rae)sidio. Unde rex
legatione missa ad ep(iscopu)m petiit. ut acceptis p(ro) par
rochia p(re)diis. in poemia sibi liceret ep(iscop)atu(m) effice
re. Tunc uir d(e)i nimiu(m) letat(us) in his que dicta s(unt) sibi.

p(ri)mates suos c(on)uocau(it). exq(ui)rens ab eis c(on)siliu(m). q(uo)m(odo)
cesari c(on)ueniens redderet responsu(m). Illis aut(em) ne
peticioni tali c(on)sentiret unanimit(er) c(on)siliantib(us) dix(it).
Preciosa(m) (er)g(o) margarita(m) sub p(er)uilitate latente(m) p(ro)uin
cie t(er)ra c(on)spicim(us). qua(m) n(isi) uenditaru(m) c(om)paratione
reru(m) n(on) acq(ui)rim(us). Ideoq(ue) audite que dico. Ecce ego
me meaq(ue) om(n)ia libent(er) impendo. ut ibi dom(us) d(e)i
p(er)corroborata scilic(et) eccl(esi)am stabiliat. Hec (er)go me
morans c(on)sensuru(m) se cesari remandau(it). Cu(m)q(ue) temp(us)
p(er)agendi c(on)cambii uenisset. tanta fauit alacritate.
ut ipse p(ri)uilegiu(m) c(om)poneret. XXX

Sed neq(ue) hoc silem(us). q(uia) aliq(ua)ndo p(ro)phetic(o) sp(iritu) ea
que uentura erant q(ua)si p(rae)sentia uidit. Q(uo)d maxi
me in pueritib(us) liberor(um) p(re)cipui ducis heinrici pate
scit. Cu(m) eni(m) ad eu(m) sic(ut) sepe solebat causa benedic
tionis duceret(ur) speciosissima illi(us) p(ro)les. heinricu(m)
q(ui) p(ost)ea d(e)i nutu rex e(st) effect(us) p(re)nominau(it) rege(m). fr(atr)em
(uero) ei(us) brunone(m) appellau(it) antistite(m). sorore(m) eor(um) maio
re(m) regina(m). altera(m) aut(em) qua(m) baptizau(it) (et) de sacro fon
te suscep(it). abbatissa(m) nuncupau(it). Hec itaq(ue) (et) multa
alia que ex ore ei(us) audiuim(us). sic ipse p(re)dix(it) imple
ta cernim(us). XXXI

Alio q(u)oq(ue) t(em)p(o)r(e) cu(m) ide(m) beat(us) Wolfkang(us) inclinato ia(m)
die in uicu(m) uenisset quenda(m) q(ui) uulgo egilolfesheim
(dicitur). legatario cuida(m) iussit. ut in die seq(ue)nti om(ne)s cir
cu(m)q(ua)q(ue) habitantes q(ui) op(us) haberent c(on)firmatione(m). q(ua)n
toti(us) uenire intimaret. Qui legatari(us) mox implere

iussa cupiens & ad equū sternendū currens. repe
rit eū furti sibi sublatū; Qua obrē nimiū tristis.
& dolens. qd facturꝰ eēt ignorabat; Amor enī si
mul & timor cōpellebat. eū celerit implere ius
sa. s. implendi facultas erat nulla. quia nec
spes in cauallo altero reqrendo. nec uires fue
rant ut tanta uelocitate legationē sibi indic
tā pficere poss& ambulando. Preterea tra imbre
& nimis irrigata. pedibꝰ itinera pbuit ingrata;
Huiuſm g angustiis aliqndiu hesitans qd facer&.
tandē cōfisꝰ in dn̄o elegit. ut ambulando iussa pfi
cer&; Cūq; in nocte tenebrosa huc illucq; pgrede
ret. & in uia lutulenta sepiꝰ laberet. clamare ce
pit; Miserere m̄ dn̄e. miserere m̄ & tu mi senior
Wolfkange. attendens qn̄tū laborē m̄ patior
p tua iussa discurrendo. & labendo; Cūq; hec ali
qt̄iens gemebundꝰ dicer&. pspex cominꝰ caual
lū qndā cū freno. sellaq; imposita astare; Arbi
tratꝰ aū eundē cauallum sine aliq̄ ascensore
ibidē comorari. [illegible] diligenti intueri. siqs
forte cui eēt. [illegible] manere & partiq; uociferans.
introgauī. si aliqs ibi assit; S. illo dīu uocife
rante & introgante cū nullus responder& t
adeēt. ascendit ipsū equū. impleuq; dominī
sui pceptū; Facta aū die. multisq; uocatis ad
cōfirmatione iuuicū supdictū cōuenientib; in
uentū equū legatꝰ obtulit corā omnib; exqrens

ab eis diligent cui idē for& equꝰ; Verūtam nec
t. nec p ea inuent' ē ullus. q hunc dicer& eē suū;
Ex q̄re & legatꝰ ipse. & alii senciebant qn̄tā grām
dns sc̄o psuli Wolfkango cōcesserit. q se inuo
cantes etiā absens adiuuare potuerit; · XXXII ·
Cum cesar otto mediꝰ ppt iniuriā sibi factam
francor partes inuadens hostili manu usq; pa
risiū puenir&. in redeundo uenerᵗ ad quendā
fluuiū sin crepidine aluei tumescentib; undis
exuberante; Multis aū ibi piclitantib; & uitā
in aq̄ pdentib; Verꝰ dī cultor cū suis apppnqu.
uidensq; tā ingens piculū respex in celū. & se.
suosq; fidelit benedicens. ipsū intrepide monu
it transire fluuiū; Ad huc ū illis p timore cunc
tantib; & francis a tgo acrit inpugnantib; ille
pm̄s sui comitatꝰ p nom dn̄i qd sep in ore sonuit
fluuiū transiens seqntes psperauī. nullusq; suorū
eq̄ua piculi sustinuit; Tunc oms p gaudio miran
tes & dn̄m laudantes uir humillim. ne p miraculo
hoc eū publicarent obnixe rogauit; · XXXIII ·
Aliud ei memorabile factū. ut subiecti ppositis
subiaceant uidetᵗ inserendū; Quadā naq; die cū
cediuina ut solitꝰ erat religione necessaria quedā
tractar& cū clericis suis. qdā illor uocabulū erat
Buozzo minꝰ caute respondit; Sc̄s ū dī famulꝰ uel
ut ex aspersione paululū irascens. deuotando sim
plicit suis maledictū oculis ingessit; Mox hursᵗ in

maledictione finita· ille p̄dict̄ homo grauem
passus ē oculoꝝ dolorē; Cūq; p̄ea beat̄ p̄sul uide
ret eū in choro sedentē coop̄to capite sic mos ē
egrotantiū in oculis· misedia mot̄ accessit ad
illū· & qd doloris pateret exq̄rit; At ille dolo
rē oculoꝝ questus· humilit̄ abeo benedictionem
postulauit; Cui dolori cōpatiens sc̄s vir oculos ei
signauit· sicq; sanitati p̄stine restituit; S; ne p hoc
signo diuulgaret̄· q̄si p medela faciē lauare iussit;
XXXIIII Cum idē p̄sul temp̄r q̄dā sederet iuxta cemitarios
apud sc̄i pauli monasteriū· mulier quedā abin
mundo uexata sp̄u ante illū deferebat̄· S; mox
ut ante p̄sentiā ei uenit· cadens intra miserabilit̄
cepit fatigari; Sc̄s aū di famulus suspirans· ad
nos q̄ secū t̄ fueramꝰ dix; Si dignꝰ eēm q̄equā ab
omp̄te d̄o impetrando accipere· p nulla re liben
tiꝰ omni dep̄carer· quā ut suū plasma dignaret̄
a maligni hostis incursu liberare; Hoc aū illis q̄
digni s adn̄o exaudiri tantū honorē relinq̄n
tes· nos t̄ aliq̄s psalmos cōpatiendo inter dicam;
Tunc psalmodia imposita· lacrimabilit̄ p̄ea ora
tionē fudit; At illa iacens q̄si dormiendo· p omnia
mēbra cōtremuit; Intra nob qd factur̄ eēt inten
dentib· ille suspiciens· tollite inq̄t eā· domumq;
reducentes si possit aliq̄d reficite; Qua sublata &
refecta· nos eā liberatā eē cōperiebamꝰ· S; nemo
nr̄m ausus est difamare; · XXXV ·

Itē alia mulier a demonio obsessa· corā illo de
ducta ē; Vir aū di fauores humanos fugiens· ad
eos q̄ ferebant dix; Qd m̄ uos aduehitis infir
mos· ducite eā in eccl̄am· orantes p illa· forsi
tan in hoc ds̄ uos exaudiet; Et qm̄ temp̄ erat c̄gru
um· mox sequens missā celebrauit; Qua celebra
ta q̄ aderant om̄s p̄t infirmā exiebant· Vn̄ aū
de capellanis sub sagmario abscondens se filtro·
qd actur̄ eēt diligenti intuebat̄; Porro sc̄s uir
breui oratione cōpleta· egredi cepit· Cui eadē
mulier demoniaca obuiā stans solito more ba
chata ē; At ille ē fidens in xp̄m· q̄si p̄cutere eā uel
let palma extendit· occulteq; dix; Exi nequissime;
Tunc sic ille q̄ absconditꝰ erat fatebat̄· intolerabi
lis fetor sentiebat̄· Deinde mox liberata cecidit·
& dō gr̄as egit; Beatꝰ aū p̄sul egressus· dix q̄ asstabant
ministris; Ite citi· & mulierē illā de ecclesia duci
te· & si uelit date illi manducare· pariq; ne ul
teri p hac causa adnos ueniat int̄dicite; Quib;
uerbis satis declarat· q̄nta sollertia· q̄liq; indus
tria omnē fugerit intentionē cenodoxie· mal
lens intd̄ū se inmitē simulare· quā hominib; placere;
Inter hec & iā qd uicedomino suo cui nom̄ tagini· · XXXVI
cui q̄q; sup̄i intione fecit ētigit· n̄ p̄teundū uidet;
Is& eni p̄cipue sc̄i viri Wolfkangi familiarita
te fungebat̄ & merito· qm̄ p omnē fidei puec
tū ei se subdebat obseq̄o; Dū ḡ eēt Weltinopoli;

in estatis tępore. q̄dā die sic̄ estiui solent tẽpo
rib; tonitrua cū coruscationib; mugire ceper;
Quadere ep̄s & q̄secū fuerant p̄triti cū omi p
cū diligentia se munier; Cūq; nimio tonitruū
coruscationūq; t̄rore afficerent. tandē tā gra
uis ict⁹ tẽpestatis tremde intonuit. ut ipsius
habitaculi mur⁹ ex magna scinderet̄ parte;
Tunc & p̄dict⁹ uicedomn⁹ ita exanimis effect⁹
corruit. ut om̄s q̄ aderant existimarent eū.
aut mortuū. aut cito morituru; P̄sul aū ma
nu cp̄hendens eū erex. & ut uirilit̄ agere& & in
dño cor ei⁹ cōfortaret ammonuit. Sicq; semiuiuū
reddidit sanū; Ipse & iā uicedomn⁹ p̄ modū se
renissimi regis heinrici munificentia. parthe
nopolis archiep̄at⁹ sublimat⁹ dignitate; XXXVII
In territorio rubilocensis ecclę q̄dā homo ēt ita
ualitudine p t̄ep̄ diutnū adeo tēbefact⁹ ē. ut
pene p annū integrū fastidio edendi laborare&.
& alimtor solatia que sospitatis grā exposcit
pcipere ñ potuiss&; Hic itaq; ad scm Wolfkan
gū legationē mittens. ut ab ei⁹ pietate reme
diū aliqd cōseqret̄ suppliciter exorat. Quo audi
to uir di omnimi excusau. dicens se ñ tanti ēē
meriti. p qd huim⁹ uirt⁹ posse adipisci. Cūq; diu
tractar& popularē effugere fauorē. & egro
ti adimplere peticionē. uelut ob aliā causā
missas celebrau. & p fidelē p̄b̄rm in firmo corp⁹

dominicū transmisit; Quo accepto. paululū ob
dormiens. deinde cibi. potusq; refectionē suscipi
ens. iterū q̄etis suis ē supplemento. Sicq; mtis & cor
poris sanitate recepta. dō grās agens surrex. &
p̄ea incolomis p̄mansit; Ad hec & iā si retexere
uolum⁹ q̄b; manū p benedictione imposuit. &
q̄t gustato pane quē b̄ndixit ab infirmitate li
berabant. tediosū forsitan lectori uidebit. Un
de his omissis. ad ei⁹ transitū pperem⁹ scribendū;
Igit̄ p̄multa pietatis & eqta tis opera q̄b; dō XXXVI
seruire studebat. q̄b; eccla sibi comissā re
gebat. sepe nomin⁹ sepiq; no mīnd⁹ uenera
bilis p̄sul Wolfkang⁹. cū ratispone cōstitut⁹
rerū necessitate poscente in orientale pago
arię regione it̄ suū destinar&. febricitare ce
pit. Quā corporis molestiā uir di ñ solū uigi
lus & orationib; s& iā elemosyn̄s q̄si p̄sci futurus
p̄ueniens. totū qd habere potuit p man⁹ paupe
rū in galophilatiū x̄pi transmisit. sicq; partes
orientis petitur⁹ illi q̄ nescit occasū sedulis p
cib; uitę suę comdau excursū; Cūq; p danubii
decursū uentū ēēt ad locū q̄ dr̄ Puppinga. ult̄
tendere ñ ualebat. q̄a t̄ep̄ resolutionis instabat;
Ibi g̊ supna se uisitante grā cognoscens cito fo
re cōplenda. que sibi p uisionē oli fuerant re
uelata. iussit ut in oratoriū beati otmari qd
ibi situ erat portaret. & ante altare ei⁹ depone
ret;

Qd[cv] factū eēt· aliqntulū ex infirmitate cōua
lescens resedit· & ꝑ cōfessionē ꝑrius se expiauit·
deinde oms q̇ aderant ꝓ fide· spe & caritate
satis luculent ammonens· eos ac uniusos sibi
cōmissos cū intimis suspiriis dō sci̇sq· ei cōmd
uit· sicq· uiatico sūpto humotenus se ꝓstrauit;
Tunc editui siue cubicularii eicere tēptabant
de eccla oms· exceptis familiarib; secū ex more
cōmanentib; Quos vir dī ꝓhibuit dicens; Rese
rate ostia· nullū [illegible] q̇ uelit introire ꝓhibete;
Non enī nos q̇su [illegible] mus mortales erubescere de
bemus n̄ ex malis [illegible] opib cū mortis debitū neces
sario exsoluerimus· qm̄ doq̇de ihc xp̄s q̇ nihil morti
debuit ferme nudus mori n̄ erubuit in cruce ꝓ
generis humani salute; Aspiciat q̇sq· in morte
nr̄a· qd paueat· & caueat in sua; Ds̄ misereri dig
net̄ & m̄ misero peccatori mortē n̄ subeunti· &
cuiq· eā timide ac humilit̄ aspicienti; Hęc cum
dixiss& reuerent oculos clausit· ac uelut in sō
no pausans in pace q̇euit· Sic animā sacris cęlor
reddidit astris; Si queris tēp lector q̇ cōtigit istud·
Anteriore die fuit ingrediente nouembre; XXXVIII

Cū hec omā tēpore nocturno finirent· sequti ma
ne funereas exeq̇as parantes cēper anxiari· un
de possent epm adipisci; Interea uenit iuuau en
sis ꝓsul venerabilis Hartuuic̄· & aribo comes q̇
dā viro dī int la icos carissimus; Hos qq illo aduen

turos nocte ꝑterita uenerabilis ꝓsul Wolfkang
innotuit· ꝑ longa silentia· & corporis molestiā re
laxatā· adastantes subito dicens; Mundate domū·
parate hospiciū· qa hodie ad nos uenient hospites
boni· Et ut credatis qa uerū dico· hoc erit uob sig
nū; Nauis inq̄ ferebant bona domni Hartuuici
archiepi· & aribonis ꝑfecti· naufragiū in danubio
ꝑpessa ē· s; ꝑ misedia dī homines salui facti s· &
idē dni mox p obitū meū huc aduenturi erant;
Factūq· ē ita· & ab eisdē aduenientib; una cū ppl̄o
fideliū copioso corp' beati Wolfkangi susceptū· in
die a transitu illius septimo ad ciuitatē ratisponā ho
norifice ē platū; Ubi cū apud sēm petrū fuiss& sus
cept' ac uigiliarū· missarūq· celebrationib; dō fore
cōmdat'· sustollentes cū magna reuerentia porta
bant eū ꝑ singla urbis monasteria· nouissime ū ad
ecclam beati martyris Emmerāmi· cui honorē dū
uixerat intimo affectu excolebat; Qua missarū
sollēniis· & exeq̇arū officiis rite pactis· magni
fice· atq· honorifice ibidē sepult' ē in ordine pon
tificū duodecimo· satis ē grue numero sacro in
tali viro definito· in q dn̄s miraculis uariis ꝑ ea
manifestauit· qa hunc cū ꝑncipib; ppl̄i sui adlocauit;

Post felicē scī ꝓsulis Wolfkangi excessū plurimā ·XL·
uirtutes· atq· signa ostendere dignabat' gr̄a dī
uina ꝑ illū· quor quedā neglegentia & obliuio
ne faciente· ad cognitionē ūrām minime ꝑue

ner. quedā ū relatione fideli cōperta ut pro possum
explicare temptabimus. Et hoc in primis dicendū. qa
cū prouinciales unā cū ciuib; loci ipsi quos scs presul de
functus ē conuenirent. ut meliorē & maiorē basili
cā cōstruerent. nā de lignorū materia prior erat edi
ficata. quadā die murali insistentib; operi. quidā ad
ductus ē energuminus. Quē artifices miseratione di
uina moti apprehendentes. in illū locū ubi scs di
famulus spm exalauit, prostrauerunt. Ubi mox p sci uiri
merita sanitatis recepit gaudia; Deinde & iā locus
ille a diuersis languentib; frequentabatur. & multi resti
tutione sospitatis ibi cōsolabantur. qa ut beatus grego
rius dic. plerūq accidit. ut maiora ibi quā scorū reliquie
habentur. proueniant miracula. quā ubi eorū recon
dita sunt corpora. xli.

Homo quidā pauperculus. qui ob criminū multorū perpetra
tionē circulis ferreis in utroq brachio fuit cōstrictus.
& ex hoc grauissimis cotidie suppliciis afflictus. cū
multa scorū loca pro eidē cruciatus remedio. comissiq
sceleris abolitione perlustrasset. diuina tandē mise
ratione respectus. ferri ligamē quod in uno gestabat bra
chio p sci adalperti merita amittere meruit. Dein
de & iā quē sci Wolfkangi famā p longinquas audiuit
regiones adtransi[...]a ueniens. ibiq ante sepulcrū
eius orationi insistens. alterius circuli cruciatu absolutus ē.

ii Heinrico rege necdū cesaris et imperiis dignitate obti

[...]nente parum scs Wolfkangus in somnis uisione ali[...]
Visū nāq ē ei. quod manens in sci [...]merami eccla ac
celerk[...]andi [...]a ad beati Wolfkangi sepulchrum [...]
[...] de [...] ūq ibidē dm scm Wolfkangū precib
[...] conaretur exorare. subito uidebatur ei ipse scs
astare. & huius ubi eum appellare. Intuere diligenter
literas in muro que secus tumulū meū scriptas. Erat au
ibi sic uidebatur solum scriptū. post sex; Euigilans uero
rie rex tractatione diutina secū reuoluit paucissi
ma huius uisionis scripta; In primis ergo arbitratus quod p
sex dies esset moriturus. multa dispensat pauperib. Cū
aū sex dierū numerus preiret. & nil in se corporalis
molestie sentiret. putauit ad sex menses pertinere. & ea
omē cepit timere; Transacto uero & huius numeri spatio.
nihilq eo infirmitatis passo. arbitratus ē hunc nu
merū ad sex annos pertinere. ideoq que & sup cepit
timere; Cūq sex annorū numerus integer pertransis
set. & septimi anni dies reuolutus uenisset. cesaris
dignitate. papalica suscepit cōsecr[...]atione; Tunc tan
dē sentiens qualis esset sua uisio. gratias egit deo scoq Wolf
kango. qui sibi talē reuelare dignatus ē dignitatē.

Quidā homo cecitate multatus. ad beati Wolfkangi se xliii.
pulchrū accessit. Cūq ibi preces ubrimas effudisset. su
bito uisu recepto exaltorē deo scoq presuli gratias egit;

Ab hoc quoq tempore mulier quedā debili[...]corpore recipe xliiii
rande salutis deportata ē a suis in [...]am beati
[...]mmerāmi martyris; In qua dū ante altaria reptando

magis quã ambulando peticione sedula exqui
sisset suffragia · unde ẽ exlaborē · Aegritudine fati
gata · sc̃e tumulũ sc̃i p̃sulis Wolfkangi resedit hinc
cũq misella corpore · ac mente inclinata eius precibus
& meritis se adiuuari exoraret · subito lateris
ceterorumq · mbrorũ contractio nodosa est soluta ·
ac tã uehem̃t disrupta · ut sanguinis effusio dif
flueret inpauimto ; Tunc mulier primũ exterrita
p timore cepit clamare · deinde exiliens sana gra
tes reddidit dõ · scõq Wolfkango ; XLV

Homo q̃dã nimis egrot' orandi gr̃a uenit in beati Im
merami ecclam · Ubi dũ se scõr meritis postularet
liberari ab infirmitate sibi diutina egrotatione da
mnũ decubuit iuxta sc̃i Wolfkangi tubã · ibiq feli
citer soporat' q̃ndã uirũ statura pcerũ · & canicie ue
nerandũ assistare uidit · atq ab eo dictũ audiuit ; Ut
q̃d tu hic · aut cui' rei gr̃a aduenisti · At ille respon
dit ; Domine pptta huc miser ueni · ut saner a lõngi
rib; q̃b; iã pannos plures laboraui ; Tunc uenerabi
lis heros uirga pastorali quã gestare uidebat tan
gens eũ dix ; Surge citi' · ecce eni sanes fact' ; Mox q̃
iacebat q̃si mortuus · p merita psulis Wolfkangi
a somno egritudinis excitat' exiluit · & p gaudio
clamans ingratantius poposcit om̃ scõs q̃ illi laudant

EXPLIC[illegible] VITA SCI WOLFKANGI

Presul [illegible] cũnctis [illegible] ueneranðe ·

Hec uita qui scripsit [illegible]

Presbit' monachus [illegible]
Sc̃e tibi libru Bonifacii [illegible]